

**UNIVERSITÀ
DI TORINO**

**ARISTOTLE
UNIVERSITY
OF THESSALONIKI**

ΔΙΜΕΡΕΣ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΜΕΤΑΞΥ

ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΤΟΥ ΤΟΡΙΝΟ (UNIVERSITÀ DEGLI STUDI DI TORINO)

Τμήμα Πολιτισμών, Πολιτικής και Κοινωνίας (Dipartimento di Culture, Politica and Societa)

ΚΑΙ

ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Τμήμα Πολιτικών Επιστημών

Που θεσπίζει ένα δομημένο πρόγραμμα κινητικότητας για ανταλλαγές φοιτητών που οδηγεί σε διπλό πτυχίο “International Studies: specialization in European Studies”

Πίνακας περιεχομένων

Διμερές πρωτόκολλο συνεργασίας	1
Παράρτημα 1: Τεχνικό παράρτημα.....	8
Παράρτημα 2 :Κανονισμός προγράμματος	12

Έχοντας υπόψη τα ιταλικά υπουργικά διατάγματα DM 509/99 και DM 270/04 που επιτρέπουν στα ιταλικά ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης να αναπτύξουν κοινά προγράμματα σπουδών με άλλα ιταλικά και μη ιταλικά ιδρύματα,

Έχοντας υπόψη την ιταλική υπουργική απόφαση τ αριθ. 1154 της 14ης Οκτωβρίου 2021 «Αυτοαξιολόγηση, Αξιολόγηση, Αρχική και Περιοδική Πιστοποίηση Εδρών και Προγραμμάτων Σπουδών» όπως τροποποιήθηκε,

Έχοντας υπόψη το ιταλικό διάταγμα αριθ. 2711 της 22ας Νοεμβρίου 2021 σχετικά με τον καθορισμό του περιεχομένου, της λειτουργίας και των προθεσμιών για την κατάρτιση της βάσης δεδομένων *SUA-Cds* για την αρχική πιστοποίηση των προγραμμάτων σπουδών από το ακαδημαϊκό έτος 2022-2023,

Έχοντας υπόψη τον νόμο 4957/2022 (ΦΕΚ 141 Α΄) και ιδίως το άρθρο 80 του ανωτέρω,

Έχοντας υπόψη ότι το διαρθρωμένο πρόγραμμα κινητικότητας για την ανταλλαγή φοιτητών που οδηγεί στο διπλό πτυχίο είναι διαπιστευμένο από το ιταλικό Υπουργείο Παιδείας και από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων της Ελλάδας και ότι μόλις εγκριθεί, το πρόγραμμα δεν υπόκειται σε λήξη

Έχοντας υπόψη ότι το αποκτηθέν πτυχίο δεύτερου κύκλου παρέχει πρόσβαση σε σπουδές τρίτου κύκλου.

Τα μέρη

Πανεπιστήμιο του Τορίνο (Università degli Studi di Torino, UniTO), Τμήμα Πολιτισμών, Πολιτικής και Κοινωνίας (Dipartimento di Culture, Politica e Societa), εκπροσωπούμενο από τον Πρύτανή του, καθηγητή Stefano Geuna, αφενός

ΚΑΙ

Το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, (ΑΠΘ) Τμήμα Πολιτικών Επιστημών εκπροσωπούμενο από τον Πρύτανή του, καθηγητή Δημήτριο Στ. Κωβαίο, αφετέρου.

ΣΥΜΦΩΝΟΥΝ ΤΑ ΑΚΟΛΟΥΘΑ:

1. Σκοπός

Το Πανεπιστήμιο του Τορίνο (UniTO), Τμήμα Πολιτισμών, Πολιτικής και Κοινωνίας και το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, (ΑΠΘ) Τμήμα Πολιτικών Επιστημών συμφωνούν να συνεργασθούν για την υλοποίηση ενός διαρθρωμένου προγράμματος κινητικότητας για την ανταλλαγή φοιτητών που θα οδηγεί σε διπλό μεταπτυχιακό τίτλο σε:

Διεθνείς Σπουδές: εξειδίκευση σε Ευρωπαϊκές Σπουδές (International Studies: Specialization in European Studies)

Τα μέρη θα καθορίσουν από κοινού σε τεχνικό παράρτημα (Παράρτημα 1 κατωτέρω) και στον κανονισμό του Προγράμματος (Παράρτημα 2 κατωτέρω) το πρόγραμμα, τα μαθήματα, τη διαδικασία εξετάσεων και τα συναφή με τις πιστωτικές μονάδες θέματα του κοινού προγράμματος, καθώς και κάθε άλλη χρήσιμη τεχνική λεπτομέρεια.

2. Επικοινωνία

Università degli studi di Torino (UniTO)	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, (ΑΠΘ)
--	--

<p>Επιστημονικά Υπεύθυνος της Συμφωνίας Όνομα: Giovanni Επώνυμο: Finizio Email: giovanni.finizio@unito.it Τηλέφωνο: +390116702614 Τμήμα: Πολιτισμών, Πολιτικής και Κοινωνίας</p>	<p>Επιστημονικά Υπεύθυνος της Συμφωνίας Όνομα: Ιωάννης Επώνυμο: Παπαγεωργίου Email: ipapageo@polsci.auth.gr Τηλέφωνο: +302310991970 Τμήμα: Πολιτικών Επιστημών</p>
<p>Εκπαιδευτικά υπεύθυνος για τη Διεθνή Κινητικότητα Όνομα: Anna Επώνυμο: Caffarena Email: anna.caffarena@unito.it Τηλέφωνο: +390116704144 Τμήμα/Σπουδές: Πολιτισμών, Πολιτικής και Κοινωνίας</p>	<p>Εκπαιδευτικά υπεύθυνος για τη Διεθνή Κινητικότητα Όνομα: Γεώργιος Επώνυμο: Ανδρέου Email: gioandreou@polsci.auth.gr Τηλέφωνο: +30 2310 991956 Τμήμα/Σπουδές: Πολιτικών Επιστημών</p>
<p>Διοικητική Επικοινωνία Όνομα: International Office of the Hub of Law and Social Sciences Email: international.cle@unito.it Τηλέφωνο: +39 011 6704179</p>	<p>Διοικητική Επικοινωνία Όνομα: Μαρίνα Επώνυμο: Γιαρέντη Email: mgiarenti@polsci.auth.gr Τηλέφωνο: +30 2310 99 5397</p>

3. Διοικητική διαχείριση

Τα αρμόδια όργανα για τη διοίκηση, οργάνωση και λειτουργία του Προγράμματος «Διεθνείς Σπουδές – Εξειδίκευση στις Ευρωπαϊκές Σπουδές» είναι:

- Οι Σύγκλητοι των δύο ιδρυμάτων.
- Η Επιτροπή Προγράμματος Σπουδών.
- Ο Διευθυντής του Προγράμματος.

Οι αρμοδιότητες κάθε φορέα καθορίζονται στον κανονισμό του Προγράμματος σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία κάθε χώρας.

Η Επιτροπή Προγράμματος Σπουδών αποτελείται από δύο μέλη του διδακτικού προσωπικού κάθε ιδρύματος, τα οποία ορίζονται από την αντίστοιχη Σύγκλητο. Με τη συμφωνία αυτή, η Σύγκλητος του Università degli Studi di Torino ορίζει τους καθηγητές Giovanni Finizio και Anna Caffarena ως μέλη της Επιτροπής Προγράμματος Σπουδών, όπως όρισε η Συνέλευση του Τμήματος, για τη διάρκεια της συμφωνίας. Με τη συμφωνία αυτή η Σύγκλητος του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ορίζει τους καθηγητές Ιωάννη Παπαγεωργίου και Γεώργιο Ανδρέου ως μέλη της Επιτροπής Προγράμματος Σπουδών για τη διάρκεια της συμφωνίας.

Κάθε μέρος φέρει, διαχειρίζεται και αναλαμβάνει το κόστος για όλα τα διοικητικά καθήκοντα (όπως η προετοιμασία του ολοκληρωμένου προγράμματος σπουδών, η αναγνώριση των πιστωτικών μονάδων που χορηγούνται και η ολοκλήρωση της σταδιοδρομίας του φοιτητή) που αφορούν την πλευρά του σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία σε κάθε χώρα. Η Επιτροπή Προγράμματος Σπουδών καθορίζει, εφόσον απαιτείται, την κατανομή μεταξύ της διοικητικής υποστήριξης του Προγράμματος κάθε κοινής εργασίας.

4. Διαχείριση προγράμματος και κινητικότητα

4.1. Διάρκεια προγράμματος

Η συνολική διάρκεια του Προγράμματος είναι τέσσερα (4) ακαδημαϊκά εξάμηνα. Κατά το πρώτο και δεύτερο εξάμηνο, τα μαθήματα πραγματοποιούνται στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης υπό τον

διοικητικό έλεγχο και την εποπτεία του Τμήματος Πολιτικών Επιστημών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Κατά τη διάρκεια του τρίτου και τέταρτου εξαμήνου, τα μαθήματα πραγματοποιούνται στο Università degli Studi di Torino υπό τον διοικητικό έλεγχο και την εποπτεία του Τμήματος Πολιτισμών, Πολιτικής και Κοινωνίας. Το τέταρτο εξάμηνο περιλαμβάνει την ολοκλήρωση της μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας. Λεπτομέρειες για τη διάρκεια και τους όρους σπουδών καθορίζονται στον κανονισμό του Προγράμματος (παράρτημα 2).

4.2. Επιλογή υποψηφίων

Κάθε ίδρυμα θα επιλέξει τους φοιτητές που θα παρακολουθήσουν το πρόγραμμα διεθνούς κινητικότητας. Το UniTO θα ξεκινήσει τη διαδικασία επιλογής των συμμετεχόντων δημοσιεύοντας πρόσκληση εντός του έτους που προηγείται της έναρξης της κινητικότητας.

Το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης θα επιλέξει τους συμμετέχοντες μέσω πρόσκλησης εντός του εξαμήνου που προηγείται της έναρξης της κινητικότητας.

- Όσον αφορά τους φοιτητές του Università degli Studi di Torino, οι φοιτητές που επιθυμούν να ενταχθούν στο πρόγραμμα δομημένης κινητικότητας πρέπει να έχουν αποκτήσει πριν από την κινητικότητά τους πτυχίο πρώτου κύκλου, σύμφωνα με το άρθρο 6 της ιταλικής υπουργικής απόφασης 270/2004 .
- Όσον αφορά τους φοιτητές του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, οι φοιτητές που επιθυμούν να ενταχθούν στο πρόγραμμα δομημένης κινητικότητας πρέπει να έχουν αποκτήσει πριν από τη διαδικασία υποβολής αιτήσεων πτυχίο πρώτου κύκλου (Πτυχίο).

Κάθε μέρος είναι υπεύθυνο να ελέγχει κατά πόσον οι εξερχόμενοι φοιτητές κατέχουν το απαιτούμενο πτυχίο, καθώς και ότι πληρούν όλες τις απαιτήσεις που αναφέρονται στην πρόσκληση, προκειμένου να παρακολουθήσουν το πρόγραμμα σπουδών στο ίδρυμα υποδοχής. Τα μαθήματα γλωσσών θα είναι διαθέσιμα στη χώρα υποδοχής για τους αλλοδαπούς φοιτητές που συμμετέχουν στο πρόγραμμα.

4.3. Διοικητική διαχείριση των φοιτητών

Οι φοιτητές που συμμετέχουν στο δομημένο πρόγραμμα κινητικότητας εγγράφονται και στα δύο ιδρύματα από το πρώτο ακαδημαϊκό έτος του προγράμματος κινητικότητας.

Και τα δύο εμπλεκόμενα ιδρύματα εγγυώνται στους συμμετέχοντες την πρόσβαση στα μαθήματα και την έκδοση του τελικού διπλώματος. Το Ίδρυμα Προέλευσης θα αναγνωρίζει τα μαθήματα και τις εξετάσεις που παρακολουθεί ο φοιτητής στο Ίδρυμα Υποδοχής για την απόκτηση του Πτυχίου.

Οι φοιτητές θα παρακολουθήσουν μέρος των μαθημάτων τους στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και μέρος στο Università degli Studi di Torino σύμφωνα με το συνημμένο τεχνικό παράρτημα και τον Κανονισμό του Προγράμματος.

Στο τέλος του προγράμματος δομημένης κινητικότητας, οι συμμετέχοντες θα συντάξουν τελική διπλωματική εργασία (στα ιταλικά "*tesi*" και στα αγγλικά "*final dissertation*") που θα υποστηρίξουν προφορικά σε ένα από τα δύο ιδρύματα, όπως προβλέπεται στο τεχνικό παράρτημα και στον Κανονισμό του Προγράμματος.

Οι φοιτητές που ολοκληρώνουν επιτυχώς το πρόγραμμα σπουδών θα αποκτήσουν δύο πτυχία από τα δύο Ιδρύματα. Επιπλέον, κάθε φοιτητής θα λάβει *Παράρτημα Διπλώματος* που περιγράφει λεπτομερώς το ακαδημαϊκό πρόγραμμα του συμμετέχοντα και τα ακαδημαϊκά αποτελέσματα.

5. Κινητικότητα εκπαιδευτικών και διοικητικού προσωπικού

Τα όργανα του Προγράμματος ρυθμίζουν την υποδοχή και τις δραστηριότητες του διδακτικού και διοικητικού προσωπικού που συμμετέχει στο πρόγραμμα κινητικότητας, σύμφωνα με το παρόν πρωτόκολλο και την ισχύουσα νομοθεσία.

Το προσωπικό που συμμετέχει στο παρόν πρωτόκολλο υπόκειται στις συμβατικές υποχρεώσεις του ιδρύματος προέλευσης, λαμβάνει τη δέουσα αμοιβή και επωφελείται από τα σχετικά δικαιώματα, σύμφωνα με τη νομοθεσία της χώρας προέλευσης.

Οι διδάσκοντες και ερευνητές μπορούν να διοργανώνουν ενότητες, μαθήματα, σεμινάρια, συνέδρια, καθώς και να συμμετέχουν σε ερευνητικές δραστηριότητες, εντός των ορίων των κανονισμών που ισχύουν στο ίδρυμα προέλευσης.

6. Οικονομική διαχείριση του προγράμματος δομημένης κινητικότητας, δίδακτρα και επικουρικές συνεισφορές

Τα δύο μέρη δεσμεύονται να εξεύρουν, όποτε απαιτηθεί, τους οικονομικούς πόρους για την επίτευξη των προαναφερθέντων σκοπών.

Τα δύο μέρη συμφωνούν ότι όλες οι οικονομικές υποχρεώσεις θα πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο διαπραγμάτευσης εκ των προτέρων και θα εξαρτηθούν από τη διαθεσιμότητα χρηματοδότησης.

Κάθε οικονομική επιβάρυνση που συνδέεται με τις δραστηριότητες που καλύπτονται από το παρόν πρωτόκολλο συνεργασίας επιβαρύνει το Τμήμα που εμπλέκεται άμεσα στην δραστηριότητα, εκτός εάν συμφωνηθεί διαφορετικά.

Οι φοιτητές κινητικότητας απαλλάσσονται από την καταβολή διδάκτρων ή τελών εγγραφής στο ίδρυμα υποδοχής και πρέπει να καταβάλλουν δίδακτρα αποκλειστικά στο ίδρυμα προέλευσης.

Ωστόσο, τυχόν επικουρικές εισφορές που προβλέπονται από εσωτερικούς κανονισμούς, οφείλονται για τη συνολική διάρκεια του κύκλου σπουδών στο ίδρυμα υποδοχής.

7. Φοιτητικές Υπηρεσίες

Οι φοιτητές που συμμετέχουν στο πρόγραμμα κινητικότητας υπόκεινται στους κανόνες που ισχύουν στο ίδρυμα υποδοχής.

Όλοι οι φοιτητές που εγγράφονται στο πρόγραμμα κινητικότητας θα λαμβάνουν τις ίδιες υπηρεσίες που προσφέρονται στους φοιτητές που είναι εγγεγραμμένοι σε κανονικά προγράμματα σπουδών και στα δύο εμπλεκόμενα ιδρύματα. Τα μέρη θα παρέχουν στους φοιτητές κάθε χρήσιμη πληροφορία για να βοηθήσουν στη διαμονή τους κατά τη διάρκεια της περιόδου κινητικότητας.

Οι δαπάνες που σχετίζονται με τις διαδικασίες εκπατρισμού, στέγασης και διαμονής τους θα επιβαρύνουν τους φοιτητές, εκτός εάν συμφωνηθεί διαφορετικά.

8. Ασφαλιστική κάλυψη

Κάθε πρόσωπο που συμμετέχει στις δραστηριότητες που αναφέρονται στο παρόν πρωτόκολλο πρέπει να καλύπτεται από ασφάλιση αστικής ευθύνης.

Εντός των ορίων των γενικών και ειδικών όρων του ασφαλιστηρίου, η ασφάλιση παρέχει προστασία για ατυχήματα που συνδέονται με θεσμικές δραστηριότητες και καθήκοντα που έχουν προηγουμένως εγκριθεί, σύμφωνα με τους εσωτερικούς ισχύοντες κανονισμούς, και πραγματοποιούνται εντός των εγκαταστάσεων του πανεπιστημίου ή τρίτων.

Αυτή η συμφωνία δεν παρέχει κάλυψη για ιατρικές δαπάνες και δαπάνες υγείας. Κάθε εμπλεκόμενο πρόσωπο πρέπει να αναλάβει τα σχετικά οικονομικά βάρη.

9. Διασφάλιση ποιότητας του μεταπτυχιακού προγράμματος

Τα ιδρύματα δεσμεύονται να εγγυώνται την ποιότητα του προγράμματος κινητικότητας, σύμφωνα με τα εθνικά τους πρότυπα.

Όσον αφορά το UniTO, το πτυχίο υπόκειται σε εθνικούς κανονισμούς διασφάλισης ποιότητας, σύμφωνα με τα πρότυπα της Εθνικής Υπηρεσίας Αξιολόγησης των Πανεπιστημιακών και Ερευνητικών Συστημάτων (ANVUR) για αυτοαξιολόγηση, αξιολόγηση και διαπίστευση.

Όσον αφορά το ΑΠΘ, το πρόγραμμα σπουδών υπόκειται στους εθνικούς κανονισμούς διασφάλισης ποιότητας, σύμφωνα με τα πρότυπα της Εθνικής Αρχής Ανώτατης Εκπαίδευσης (ΕΘΑΑΕ) για αυτοαξιολόγηση, αξιολόγηση και διαπίστευση.

10. Επίλυση διαφορών

Κάθε διαφορά που ενδέχεται να προκύψει μεταξύ των υπογραφόντων ιδρυμάτων, όσον αφορά την ερμηνεία, τη μη ισχύ, την εκτέλεση, την τροποποίηση, την καταγγελία του παρόντος πρωτοκόλλου, θα επιλύεται φιλικά και με διαπραγματεύσεις.

Εάν τα μέρη δεν μπορούν να επιτύχουν συμφωνημένη λύση, η διαφορά υποβάλλεται σε επιτροπή διαιτησίας που δεν υπόκειται σε ένδικα μέσα, διορίζεται ad hoc και αποτελείται από τουλάχιστον τρία μέλη. Κάθε μέρος ορίζει ένα από τα μέλη, τα τελευταία, με τη σειρά τους, ορίσουν με αμοιβαία συμφωνία ένα τρίτο μέλος που θα δρα ως πρόεδρος.

11. Πνευματική ιδιοκτησία

Τα τεχνικά και επιστημονικά αποτελέσματα που επιτυγχάνονται στο πλαίσιο του παρόντος πρωτοκόλλου και τα σχετικά δικαιώματα θα ανήκουν στο μέρος που τα παράγει. Εάν τα μέρη καταλήξουν σε τέτοια αποτελέσματα από κοινού, τα δικαιώματα εκμετάλλευσης θα αποτελούν συγκυριότητα. Κάθε μέρος χορηγεί δωρεάν μη αποκλειστική άδεια εκμετάλλευσης στο άλλο μέρος για τη μη εμπορική χρήση των κοινών αποτελεσμάτων.

Κάθε μέρος που προτίθεται να δημοσιεύσει αποτελέσματα που προκύπτουν στο πλαίσιο του παρόντος πρωτοκόλλου αναφέρει δεόντως το όνομα και τη συμμετοχή του άλλου μέρους. Οι δραστηριότητες δημοσίευσης πρέπει να είναι συμβατές με την προστασία των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, τις υποχρεώσεις εμπιστευτικότητας και τα έννομα συμφέροντα του κυρίου ή των κατόχων των αποτελεσμάτων. Τουλάχιστον 30 ημέρες πριν από κάθε δραστηριότητα δημοσίευσης, τούτο γνωστοποιείται στο άλλο ενδιαφερόμενο μέρος, συμπεριλαμβανομένων επαρκών πληροφοριών σχετικά με τη σχεδιαζόμενη δραστηριότητα δημοσίευσης. Η κοινοποίηση θα παρέχεται, μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, στον επιστημονικά υπεύθυνο της συμφωνίας.

Εντός 15 ημερών από την κοινοποίηση, το άλλο μέρος μπορεί να αντιταχθεί στην προβλεπόμενη δραστηριότητα δημοσίευσης, εάν θεωρεί ότι μπορεί να βλάψει τα έννομα συμφέροντά του.

Στις περιπτώσεις αυτές, η δραστηριότητα δημοσίευσης μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνον εφόσον ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα για τη διασφάλιση αυτών των έννομων συμφερόντων.

12. Εμπιστευτικότητα

Εκτός εάν άλλως επιτρέπεται ρητά και σύμφωνα με τις τρέχουσες συμβατικές υποχρεώσεις, κάθε ίδρυμα εταίρος συμφωνεί να τηρεί αυστηρά εμπιστευτικές όλες τις πληροφορίες που παρέχονται και επισημαίνονται ως εμπιστευτικές.

Το εφαρμοστέο δίκαιο περί απορρήτου και δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα είναι ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) 2016/679 και όλες οι ενσωματωμένες τροποποιήσεις σε αυτόν.

13. Διάρκεια, τροποποίηση και ανανέωση

Το παρόν πρωτόκολλο ισχύει για πέντε έτη από την ημερομηνία της τελευταίας υπογραφής από τους νόμιμους εκπροσώπους των συμβαλλόμενων ιδρυμάτων και κατόπιν έγκρισης των αρμόδιων Ακαδημαϊκών Φορέων. Τα δύο ιδρύματα πρέπει να εγκρίνουν γραπτώς κάθε τροποποίηση της παρούσας συμφωνίας.

Το παρόν πρωτόκολλο μπορεί να ανανεωθεί για ίσο χρονικό διάστημα, με αμοιβαία γραπτή έγκριση των αρμόδιων ακαδημαϊκών οργάνων, τουλάχιστον τρεις μήνες πριν από τη λήξη της.

Κάθε τροποποίηση ή επικαιροποίηση του τεχνικού παραρτήματος μπορεί επίσης να συμφωνηθεί μετά την υπογραφή του παρόντος, σύμφωνα με τους κανονισμούς που ισχύουν κατά τη στιγμή της κινητικότητας.

14. Σύνταξη και υπογραφή

Το παρόν διμερές πρωτόκολλο συνεργασίας, συντεταγμένο στην αγγλική, ιταλική και ελληνική γλώσσα, υπογράφεται σε τρία αντίστοιχα αντίτυπα. Κάθε ίδρυμα διατηρεί τουλάχιστον ένα αντίγραφο σε κάθε γλώσσα.

Torino, [Date]
Università degli Studi di Torino
Ο Πρύτανης
Καθ. Stefano Geuna

Θεσσαλονίκη, [Date]
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Ο πρύτανης
Καθ. Δημήτριος Στ. Κωβαίος

Παράρτημα 1
ΤΕΧΝΙΚΟ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Τίτλος προγράμματος: Διεθνές μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών που θα υλοποιηθεί μέσω ενός δομημένου προγράμματος εισερχόμενων-εξερχόμενων που θα οδηγήσει στην απονομή του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών σε “International studies: Specialization in European Studies”.

“Scienze Internazionali (LM-52) Profilo Studi Europei” στα ιταλικά για το Università degli Studi di Torino, και

“Διεθνείς Σχέσεις: Εξειδίκευση σε Ευρωπαϊκές Σπουδές” στα ελληνικά για το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Εμπλεκόμενα ιδρύματα: Università degli Studi di Torino, Τμήμα Πολιτισμών, Πολιτικής και Κοινωνίας και Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκη, Τμήμα Πολιτικών Επιστημών

Επιτροπή Προγράμματος Σπουδών: Καθηγητής Giovanni Finizio (Τορίνο), Καθηγήτρια Anna Caffarena (Torino), Καθηγητής Ιωάννης Παπαγεωργίου (Θεσσαλονίκη), Καθηγητής Γεώργιος Ανδρέου (Θεσσαλονίκη)

Ημερομηνία έναρξης: Σεπτέμβριος 2023

Επίσημη διάρκεια προγράμματος σπουδών: 2 έτη

Δομή Προγράμματος:

Στο Πρόγραμμα μπορεί να συμμετάσχει περιορισμένος αριθμός φοιτητών.

Έως 20 άτομα από το Università degli Studi di Torino

Έως 20 άτομα από το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Ο ακριβής αριθμός θα καθορίζεται ετησίως από την Επιτροπή Προγράμματος Σπουδών.

Η ακαδημαϊκή κινητικότητα στο πλαίσιο του προγράμματος ακολουθεί την ακόλουθη δομή:

- οι φοιτητές που συμμετέχουν στο πρόγραμμα διανύουν τα πρώτα και δεύτερο εξάμηνα σπουδών του πρώτου έτους στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, και το τρίτο και τέταρτο εξάμηνα σπουδών του δεύτερου έτους στο Università degli Studi di Torino

Τύπος σπουδών: Φοιτητές πλήρους φοίτησης

Ροές κινητικότητας φοιτητών:

Ίδρυμα προέλευσης	Ίδρυμα υποδοχής	Όνομα θεματικής περιοχής	Κύκλος Σπουδών	1 ^ο έτος		2 ^ο έτος	
			2 ^{ος} κύκλος	Κινητικότητα φοιτητών για σπουδές	Σύνολο μηνών κινητικότητας	Κινητικότητα φοιτητών για σπουδές	Σύνολο μηνών κινητικότητας
Università degli Studi di Torino	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης	Πολιτικές επιστήμες και πολιτική αγωγή	X	20	200		
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης	Università degli Studi di Torino	Πολιτικές επιστήμες και	X			20	200

		πολιτική αγωγή					
--	--	-------------------	--	--	--	--	--

Δομή πτυχίου:

Το Università degli Studi di Torino, προκειμένου να απονείμει το πτυχίο, τόσο για τους φοιτητές που είναι εγγεγραμμένοι στο UniTO όσο και στο ΑΠΘ, οφείλει να καθορίσει την αντιστοιχία μεταξύ των βαθμών εξετάσεων και πιστωτικών μονάδων που αποκτήθηκαν από το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης κατά το πρώτο έτος και των βαθμών εξετάσεων και πιστωτικών μονάδων από το ιταλικό πτυχίο (LM-52).

Το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, προκειμένου να απονείμει το πτυχίο τόσο για τους φοιτητές που είναι εγγεγραμμένοι στο UniTO όσο και στο ΑΠΘ, πιστοποιεί ότι έχουν ολοκληρώσει το πρώτο ακαδημαϊκό έτος και έχουν λάβει 60 ECTS στο ΑΠΘ και ότι ολοκλήρωσαν το δεύτερο ακαδημαϊκό έτος και έλαβαν 60 ECTS στο UniTO.

Οι δραστηριότητες που περιγράφονται λεπτομερώς τόσο από το Università degli Studi di Torino όσο και από το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης μπορεί να διαφέρουν ανάλογα με την ακαδημαϊκή προσφορά του αντίστοιχου ακαδημαϊκού έτους.

ΠΡΩΤΟ ΕΤΟΣ		ECTS		ECTS
	Όλοι οι φοιτητές του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης		Αναγνώριση για τους φοιτητές του Unito	
1	Constitutional Law of the European Union	10	<i>Regola 14</i> Opinione pubblica e politiche europee	9
2	History and institutions of European integration	10	<i>Regola 3</i> Dinamiche istituzionali, rappresentanza politica e democrazia nell'UE	9
3	Euroscepticism: parties, policies, and people	10	<i>Regola 8</i> Diritto dell'integrazione europea	6
4	EU Area of Freedom, security, and justice	10	<i>Regola 9</i> Discourse Strategies in contemporary English	9
5	EU governance and policies	10	<i>Regola 10</i> Geografia dei sistemi economici mondiali	9
6	<i>Επιλογής (2 από τα 4 μαθήματα, 5 ECTS το κάθε μάθημα;</i> Politics and Government in Southern Europe. A Comparative Analysis (επιλογής) Fundamental Rights in Europe (επιλογής) Political Systems in the Balkans (επιλογής) EU-Africa relations (επιλογής)	10	<i>Regola 11</i> Europa culture e identità <i>Regola 12</i> Tesi (ricerca)	9 su 18
	Σύνολο ECTS	60	Σύνολο ECTS	60

ΔΕΥΤΕΡΟ ΕΤΟΣ	Όλοι οι φοιτητές του UniTo	
1	<i>Regola 1</i> The International Role of the EU (Compulsory, 1st Semester)	9
2	<i>Regola 2</i> The Economics of European Integration (Compulsory, 1st Semester)	9
3	<i>Regola 7</i> Region Europe Lab (Compulsory, 1st Semester)	6
4	<i>Regola 6 Electives (1 out of 3 courses), 9 ECTS, 1st or 2nd Semester:</i> - Arabic (base o avanzato) - Chinese for Economics and International Relations (base, intermedio o avanzato) - Stratégies Discursives en Français Contemporain	9
5	<i>Regola 4</i> Global Political Economy: Regions and Network (2nd Semester)	9
6	<i>Regola 5</i> Comparative European Societies (2 nd Semester)	9
7	<i>Regola 12</i> Thesis preparation + Thesis Defence	9
	Totale ECTS	60

Διπλωματική εργασία (Tesi/final dissertation)

Μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος διεθνούς κινητικότητας, ο φοιτητής υποχρεούται να γράψει μια τελική διπλωματική εργασία (στα ιταλικά "tesi" και στα αγγλικά "final dissertation") υπό την επίβλεψη ενός μέλους του ακαδημαϊκού προσωπικού ενός από τα δύο συμμετέχοντα ιδρύματα.

Η διπλωματική θα εξετάζεται σε προφορική παρουσίαση σε ένα από τα δύο ιδρύματα. Η διπλωματική θα συνταχθεί και θα εξετασθεί στα αγγλικά.

Σύστημα βαθμολόγησης

Το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης βαθμολογεί τους φοιτητές σύμφωνα με τους κανόνες που ισχύουν στην Ελλάδα (από 1-10, με το 6 να είναι ο χαμηλότερος προβιβάσιμος βαθμός) συμπεριλαμβανομένων των μισών βαθμών. Η βαθμολόγηση για το παράρτημα διπλώματος θα ακολουθήσει τη βαθμολόγηση που συμφωνήθηκε από το ίδρυμα στις σχέσεις του με άλλα πανεπιστήμια. Το Università degli Studi di Torino βαθμολογεί τους φοιτητές σε κλίμακα από 18 έως 30.

Η ισοτιμία των βαθμών έχει ως εξής:

Βαθμός στην Ιταλία	Βαθμός στην Ελλάδα	Βαθμός σε επίπεδο ECTS
30	10	A
29	9.5	A
28	9	A
27	9	A

26	8.5	B
25	8	B
24	8	B
23	8	C
22	7.5	C
21	7	D
20	6.5	E
19	6	E
18	6 ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΠΡΟΒΙΒΑΣΙΜΟΣ ΒΑΘΜΟΣ	E ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΠΡΟΒΙΒΑΣΙΜΟΣ ΒΑΘΜΟΣ
<18	5.5 ΒΑΘΜΟΣ ΑΠΟΤΥΧΙΑΣ	FX ΒΑΘΜΟΣ ΑΠΟΤΥΧΙΑΣ

Απονεμούμενος τίτλος: στο τέλος του δεύτερου έτους

Postgraduate degree in International Studies: Specialization in European Studies (στα αγγλικά)

“Scienze Internazionale (LM-52) Profilo Studi Europei” στα ιταλικά για το Università degli Studi di Torino

και

“Διεθνείς Σχέσεις: εξειδίκευση σε Ευρωπαϊκές Σπουδές” στα ελληνικά για το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Κανονισμοί προγράμματος.

Προϋποθέσεις εισαγωγής

Όσον αφορά τους φοιτητές από το Università degli Studi di Torino: πριν από την κινητικότητα, πρέπει να έχουν αποκτήσει πτυχίο πρώτου κύκλου.

Όσον αφορά τους φοιτητές του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης : πριν από τη διαδικασία υποβολής αιτήσεων, πρέπει να έχουν αποκτήσει πτυχίο πρώτου κύκλου (*Πτυχίο*) ή ισοδύναμο, σύμφωνα με την ισχύουσα ελληνική νομοθεσία. Οι φοιτητές που δεν κατέχουν πτυχίο ελληνικού πανεπιστημίου πρέπει, πριν από τη λήξη της περιόδου μεταπτυχιακών σπουδών, να το αναγνωρίσουν με την κατάλληλη διαδικασία σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία.

Απαιτήσεις προγράμματος

Για την απονομή του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης σε Διεθνείς Σπουδές – Εξειδίκευση Ευρωπαϊκές Σπουδές, οι φοιτητές πρέπει να αποκτήσουν 120 ECTS (στα ιταλικά: CFU) σύμφωνα με τους όρους του κανονισμού Προγράμματος Σπουδών.

Παράρτημα 2
Κανονισμός του Προγράμματος

**ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ Κοινού Ξενόγλωσσου ΔΠΜΣ “International Studies: Specialization in European Studies”
(σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.4957/2022)**

**ΑΠΟΦΑΣΗ ΙΔΡΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΟΥ Δ.Π.Μ.Σ.
“INTERNATIONAL STUDIES: SPECIALIZATION IN EUROPEAN STUDIES”
ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΚΑΙ
ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ (DIPARTIMENTO DI CULTURE, POLITICA E
SOCIETA’) ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΤΟΥ ΤΟΡΙΝΟ (UNIVERSITA’ DEGLI STUDI DI TORINO)**

Άρθρο 1

Τίτλος, διάρκεια σκοπός και μαθησιακά αποτελέσματα του Προγράμματος

1. Με την παρούσα απόφαση της Συγκλήτου του Α.Π.Θ (απόφαση με ημερομηνία 5 Απριλίου 2023) ιδρύεται Κοινό Ξενόγλωσσο Διδρυματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ.) του Τμήματος Πολιτικών Επιστημών του ΑΠΘ σε «Διεθνείς Σπουδές: εξειδίκευση σε Ευρωπαϊκές Σπουδές» (“International Studies: Specialization in European Studies”) μετά από εισήγηση του Τμήματος Πολιτικών Επιστημών του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ) και γνώμη της Επιτροπής Μεταπτυχιακών Σπουδών.
2. Το Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ. οργανώνεται από κοινού από το Τμήμα Πολιτικών Επιστημών του ΑΠΘ και του

Τμήματος Πολιτισμών, Πολιτικής και Κοινωνίας (Dipartimento di Culture, Politica e Società) του Πανεπιστημίου του Τορίνο (Università degli Studi di Torino) ως κοινό Π.Μ.Σ. σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 80 παράγραφος 6 του ν. 4957/2022. Η συνεργασία των δύο ιδρυμάτων για το παρόν Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ περιγράφεται στο ειδικό πρωτόκολλο συνεργασίας που εγκρίθηκε από την Σύγκλητο του Α.Π.Θ. (απόφαση με ημερομηνία 5 Απριλίου 2023).

3. Το Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ. οδηγεί στη λήψη δύο χωριστών τίτλων, ειδικότερα ενός Διπλώματος Μεταπτυχιακών Σπουδών “ **International Studies: Specialization in European Studies**” που απονέμεται από το Τμήμα Πολιτικών Επιστημών του ΑΠΘ και ενός Διπλώματος Μεταπτυχιακών Σπουδών “ **Scienze internazionali (LM-52), profilo Studi Europei**” που απονέμεται από το Dipartimento di Culture, Politica e Società του Università degli Studi di Torino (UniTo).

4. Το Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ. θα λειτουργήσει από το ακαδημαϊκό έτος 2023-2024 μέχρι και το ακαδημαϊκό έτος 2028 – 2029.

5. Σκοπός του είναι:

a. Η επιμόρφωση των πτυχιούχων Α.Ε.Ι. και ο εμπλουτισμός των ειδικών τους γνώσεων για τα ζητήματα της ευρωπαϊκής ενοποίησης και η παροχή διεπιστημονικής κατάρτισης ως προς τη λειτουργία των ευρωπαϊκών θεσμών και τη διαμόρφωση και εφαρμογή των ευρωπαϊκών πολιτικών, με έμφαση στις εξωτερικές πολιτικές της Ένωσης (ιδίως στη Μεσόγειο και την Αφρική, τα Βαλκάνια και την Ασία).

b. Η παροχή στους αποφοίτους του μίας υπερεθνικής και πολυεθνικής ανάλυσης των πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ώστε να τους επιτρέψει να διαμορφώσουν ένα ισχυρό διεθνές ακαδημαϊκό περιβάλλον δεξιοτήτων στις ευρωπαϊκές σπουδές και ένα ικανό επαγγελματικό πλαίσιο απασχόλησης στον τομέα.

c. Η κατάρτιση επιστημόνων και επαγγελματιών που θα διαθέτουν ιδιαίτερα υψηλού επιπέδου εξειδικευμένες γνώσεις και δεξιότητες στις ευρωπαϊκές σπουδές για την κάλυψη των αναγκών του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Για το σκοπό αυτό το Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ. διαμορφώνει το πρόγραμμά του έτσι ώστε οι γνώσεις που θα αποκομίσουν οι απόφοιτοί του να τους διευκολύνουν στη μεταγενέστερη επαγγελματική τους απασχόληση με ευρωπαϊκές πολιτικές και να αποτελούν χρήσιμα εφόδια για την κατανόηση και χάραξη των εθνικών πολιτικών που επηρεάζονται ή υπαγορεύονται από τη συμμετοχή στην Ε.Ε.

d. Η συνεργασία με την ευρωπαϊκή ακαδημαϊκή κοινότητα και η προώθηση της έρευνας στο πεδίο των ευρωπαϊκών σπουδών.

6. Στο πλαίσιο αυτό, το Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ. επιδιώκει, με την αποφοίτησή τους από το πρόγραμμα, οι φοιτητές και φοιτήτριες που το παρακολούθησαν να έχουν αποκτήσει μία ολοκληρωμένη εικόνα του θεσμικού και νομικού πλαισίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των σχέσεών της με τον υπόλοιπο κόσμο, των πολιτικών που εφαρμόζει και ασκεί, των επιπτώσεων των πολιτικών αυτών στα κράτη μέλη και των δυναμικών σχέσεων που διαμορφώνονται μεταξύ των οργάνων της Ε.Ε. και των κρατών μελών σε ένα πλαίσιο πολυεπίπεδης διακυβέρνησης.

7. Τα μαθησιακά αποτελέσματα και το προφίλ των αποφοίτων του Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ. εμπεριέχουν:

a. εξαιρετική γνώση του γνωστικού αντικειμένου των ευρωπαϊκών θεσμών και πολιτικών

b. γνώση της μεθοδολογίας έρευνας

c. ικανότητα ανεξάρτητης εκπόνησης έρευνας και συγγραφής ακαδημαϊκού έργου

d. δυνατότητα ανάλυσης, σύνθεσης και ερμηνείας πληροφοριών

e. δυνατότητα ταχείας και ενημερωμένης λήψης αποφάσεων

f. δυνατότητα εφαρμογής της γνώσης στην πράξη

g. δυνατότητα προσαρμογής σε νέες καταστάσεις

h. βελτίωση των επικοινωνιακών ικανοτήτων

i. δυνατότητα αυτόνομης και συνεργατικής εργασίας

j. ανάπτυξη διεπιστημονικότητας, και δυνατότητα παραγωγής νέων ερευνητικών ιδεών

k. απόκτηση κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και

l. ευαισθησία σε θέματα φύλου, διαφορετικότητας και διαπολιτισμικότητας.

8. Το Τμήμα Πολιτισμών, Πολιτικής και Κοινωνίας του Università degli Studi di Torino διαθέτει ήδη ένα ΜΠΣ Διεθνών Σπουδών, μέρος του οποίου θα ενταχθεί στο παρόν Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ..

Άρθρο 2 Όργανα του Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ.

1. Αρμόδια Όργανα για τη διοίκηση, οργάνωση και λειτουργία του Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ. είναι:
 - I. **Οι Σύγκλητοι των δύο Ιδρυμάτων**, όπως ορίζεται από τους νόμους και τις ισχύουσες διατάξεις στις δύο χώρες (Ιταλία και Ελλάδα).
 - II. Η **Επιτροπή Προγράμματος Σπουδών** (Ε.Π.Σ.) έχει τις αρμοδιότητες που ορίζονται στο άρθρο 82 του ν. 4957/2022, όπως τυχόν τροποποιηθούν. Ο ακριβής αριθμός των μελών της Επιτροπής και η εκπροσώπηση των δύο Τμημάτων καθορίζεται στο Ειδικό Πρωτόκολλο Συνεργασίας σύμφωνα με το άρθρο 80 του Ν. 4957/2022.
 - III. **Ο Διευθυντής του Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ.**, είναι μέλος της Επιτροπής Προγράμματος Σπουδών και ορίζεται με απόφαση της τελευταίας για διετή θητεία ανανεώσιμη. Ο Διευθυντής δεν δικαιούται επιπλέον αμοιβή για το διοικητικό του έργο. Οι αρμοδιότητες του Διευθυντή ορίζονται στον νόμο και διευκρινίζονται στο Ειδικό Πρωτόκολλο Συνεργασίας. Όταν ο Διευθυντής προέρχεται από το συνεργαζόμενο Τμήμα του Πανεπιστημίου του Τορίνο, η Επιτροπή Προγράμματος Σπουδών ορίζει μέλος της που προέρχεται από το Α.Π.Θ. και είναι υπεύθυνος έναντι του Ειδικού Λογαριασμού Κονδυλίων Έρευνας (ΕΛΚΕ) του ΑΠΘ για τα οικονομικά και εν γένει τη διαχείριση του έργου από την πλευρά του ΑΠΘ.
2. Όλες οι συνεδριάσεις των συλλογικών οργάνων του Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ. δύνανται να λαμβάνουν χώρα διαδικτυακά, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις.

Άρθρο 3 Κατηγορίες υποψηφίων για φοίτηση στο Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ.

1. Η διαδικασία επιλογής των υποψηφίων καθορίζεται από το κάθε ένα από τα δύο Τμήματα σύμφωνα με τις διατάξεις που προβλέπει η αντίστοιχη νομοθεσία της κάθε χώρας. Σε κάθε περίπτωση όλοι οι υποψήφιοι/ες πρέπει να είναι κάτοχοι πτυχίου πρώτου κύκλου σπουδών ιδρύματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της ημεδαπής ή της αλλοδαπής.
2. Οι υποψήφιοι για φοίτηση στο Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ. μπορούν να υποβάλουν αίτηση υποψηφιότητας είτε στο Τμήμα Πολιτικών Επιστημών του ΑΠΘ είτε στο Università degli Studi di Torino. Στην πρώτη περίπτωση οι υποψήφιοι θεωρούνται υποψήφιοι του ΑΠΘ και οι διαδικασίες επιλογής καθορίζονται από το τελευταίο στον παρόντα κανονισμό. Εφόσον υποβάλλουν αίτηση στο Università degli Studi di Torino θεωρούνται υποψήφιοι του τελευταίου και οι διαδικασίες επιλογής τους καθορίζονται από το Università degli Studi di Torino.
3. Οι υποψήφιοι που υποβάλλουν αίτηση στο Τμήμα Πολιτικών Επιστημών του ΑΠΘ για να γίνουν δεκτοί από το ΑΠΘ για την παρακολούθηση του παρόντος Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ. πρέπει να είναι κάτοχοι πτυχίου του πρώτου κύκλου σπουδών ιδρύματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης Α.Ε.Ι. της ημεδαπής ή κάτοχοι τίτλων πρώτου κύκλου σπουδών ομοταγών Ιδρυμάτων της αλλοδαπής.
4. Δίπλωμα Μεταπτυχιακών Σπουδών δεν απονέμεται από το ΑΠΘ σε φοιτητή του οποίου ο τίτλος σπουδών πρώτου κύκλου από ίδρυμα της αλλοδαπής δεν έχει αναγνωρισθεί από το Διεπιστημονικό Οργανισμό Αναγνώρισης Τίτλων Ακαδημαϊκών και Πληροφόρησης (Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π.), σύμφωνα με το ν. 3328/2005 (Α' 80).

Άρθρο 4 Αριθμός Εισακτέων για το ΑΠΘ, κριτήρια και διαδικασία επιλογής εισακτέων

1. Ο αριθμός εισακτέων κατ' έτος για το ΑΠΘ ορίζεται κατ' ανώτατο όριο σε 20 μεταπτυχιακούς/ες φοιτητές/τριες. Ο αριθμός εισακτέων κατ' έτος για το Università degli Studi di Torino ορίζεται κατ' ανώτατο όριο σε 20 μεταπτυχιακούς/ες φοιτητές/τριες. Ο ανώτατος αριθμός ανά συγκεκριμένο έτος δύνανται να

τροποποιείται με απόφαση της Επιτροπής Προγράμματος Σπουδών χωρίς να υπερβαίνει το ανώτατο ορισθέντα αριθμό, ανάλογα με τα εκάστοτε προκείμενα κατά την προκήρυξη των νέων θέσεων.

2. Κάθε ακαδημαϊκό έτος, η Επιτροπή Προγράμματος Σπουδών σε περίοδο που ορίζει η ίδια προκηρύσσει θέσεις με ανοιχτή διαδικασία για την εισαγωγή στο Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ. Η προκήρυξη γίνεται την ίδια περίοδο και στα δύο συνεργαζόμενα τμήματα και δημοσιεύεται με κάθε πρόσφορο μέσο στο διαδίκτυο και στα συναφή κατά το αντικείμενο πανεπιστημιακά ιδρύματα της Ελλάδας και του εξωτερικού. Στην πρόσκληση αναφέρονται οι προϋποθέσεις εισαγωγής, κατηγορίες πτυχιούχων και αριθμός εισακτέων, τρόπος εισαγωγής, κριτήρια επιλογής, κ.λπ., οι προθεσμίες υποβολής αιτήσεων καθώς και τα δικαιολογητικά που απαιτούνται. Αναφέρονται, επίσης, λεπτομέρειες για τη διαδικασία της γραπτής εξέτασης.

3. Υποψήφιοι μπορούν να υποβάλουν υποψηφιότητα για την εισαγωγή στο Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ. στη γραμματεία οποιουδήποτε από τα δύο Τμήματα, κατ' επιλογή τους. Δεν μπορούν να υποβάλουν υποψηφιότητα και στα δύο κατά το ίδιο ακαδημαϊκό έτος. Με απόφαση της Επιτροπής Προγράμματος Σπουδών καθορίζονται τα απαιτούμενα έγγραφα που πρέπει να συνοδεύουν την υποβολή της αίτησης. Σε κάθε περίπτωση, ωστόσο, πρέπει να περιλαμβάνονται τα ακόλουθα έγγραφα:

- α) αντίγραφο πτυχίου του υποψηφίου,
- β) πιστοποιητικό αναλυτικής βαθμολογίας για το σύνολο των σπουδών του,
- γ) πλήρες βιογραφικό, στην αγγλική γλώσσα, και φάκελος με τις τυχόν δημοσιευμένες μελέτες ή εργογραφία του υποψηφίου, και
- δ) τίτλος γλωσσομάθειας της αγγλικής γλώσσας επιπέδου τουλάχιστον C1 ή πιστοποίηση προηγούμενων πανεπιστημιακών σπουδών στα αγγλικά.

Τα υπό (α) και (β) υποβάλλονται στην πρωτότυπη γλώσσα και, εφόσον δεν είναι στα ελληνικά – για το ΑΠΘ – ή στα ιταλικά) -για το UniTo – στα αγγλικά.

4. Οι αιτήσεις που υποβάλλονται στο ΑΠΘ μαζί με τα απαραίτητα δικαιολογητικά κατατίθενται στη Γραμματεία του Τμήματος Πολιτικών Επιστημών σε έντυπη και σε ηλεκτρονική μορφή. Οι ημερομηνίες υποβολής των αιτήσεων, των γραπτών εξετάσεων και των συνεντεύξεων ανακοινώνονται έγκαιρα από τη γραμματεία του Τμήματος Πολιτικών Επιστημών.

5. Η αξιολόγηση και κατάταξη των υποψήφιων μεταπτυχιακών φοιτητών που υπέβαλαν υποψηφιότητα στο Università degli Studi di Torino πραγματοποιείται από το Πανεπιστήμιο αυτό σύμφωνα με τις διατάξεις που προβλέπει το ίδιο και περιγράφεται στο Ειδικό Πρωτόκολλο Συνεργασίας. Η αξιολόγηση και κατάταξη των υποψήφιων μεταπτυχιακών φοιτητών που υπέβαλαν υποψηφιότητα στο ΑΠΘ πραγματοποιείται μετά από εξέταση του βιογραφικού και του φακέλου, γραπτές εξετάσεις στα ελληνικά ή στα αγγλικά, κατ' επιλογή του υποψηφίου, και προσωπική συνέντευξη στα αγγλικά του κάθε υποψηφίου. Η βαθμολόγηση των υποψηφιοτήτων γίνεται ως εξής:

- a. Η συνολική βαθμολογία ανέρχεται σε 100 μονάδες και διαμορφώνεται ως εξής.
- b. Βαθμός πρώτου πτυχίου (υπολογίζεται με συντελεστή 20% στη συνολική βαθμολογία). Στην περίπτωση βαθμολογίας που δεν περιλαμβάνει μόνο ακέραιους αριθμούς, λαμβάνονται υπόψη έως και δύο δεκαδικά ψηφία. Σε περίπτωση αλλοδαπών τίτλων όπου ο βαθμός του πτυχίου δεν υπολογίζεται στην κλίμακα του 10, η μοριοδότηση πραγματοποιείται ως ποσοστό του αντίστοιχου ανώτατου βαθμού. Σε περίπτωση που υποψήφιος προσκομίζει περισσότερα πρώτα πτυχία, ως βαθμός λογίζεται ο μέσος όρος των βαθμών όλων των πρώτων πτυχίων.
- c. Βαθμός άλλου ή άλλων μεταπτυχιακών (υπολογίζεται με συντελεστή 10% στη συνολική βαθμολογία). Σε περίπτωση που υποψήφιος προσκομίζει περισσότερα μεταπτυχιακά, ως βαθμός λογίζεται ο μέσος όρος των βαθμών όλων των μεταπτυχιακών.
- d. Επιστημονικό και συγγραφικό έργο (υπολογίζεται με συντελεστή 10% στη συνολική βαθμολογία). Εκδοθείσες μονογραφίες και δημοσιεύσεις σε περιοδικά με κριτές μοριοδοτούνται με δύο μονάδες, κάθε δημοσίευση σε περιοδικά χωρίς κριτές μοριοδοτείται με μία μονάδα και αρθρογραφία σε ηλεκτρονικές σελίδες με μισή μονάδα. Όλες οι δημοσιεύσεις πρέπει να συμπεριλαμβάνονται ως υπερσύνδεσμοι ή ως αρχεία στην αίτηση υποψηφιότητας. Η μοριοδότηση του σημείου αυτού δεν ξεπερνά τις 10 μονάδες.

- e. Γραπτή εξέταση διάρκειας δύο ωρών στη θεματική «ευρωπαϊκοί θεσμοί» (υπολογίζεται με συντελεστή 40% στη συνολική βαθμολογία). Η γραπτή εξέταση απαντάται στα ελληνικά ή στα αγγλικά, κατ' επιλογή του υποψηφίου.
- f. Συνέντευξη στα αγγλικά του υποψηφίου (υπολογίζεται με συντελεστή 20% στη συνολική βαθμολογία). Η συνέντευξη έχει ως στόχο να κατανοήσει τις γνώσεις του υποψηφίου τόσο στην γλώσσα εργασίας (αγγλικά) όσο και στο περιεχόμενο του μεταπτυχιακού.
6. Επιτυχόντες για το ΑΠΘ θεωρούνται οι 20 πρώτοι εφόσον έχουν λάβει τουλάχιστον τη βάση (50 μονάδες). Υπέρβαση του αριθμού αυτού επιτρέπεται σε περίπτωση ισοβαθμίας των τελευταίων. Ο τελικός πίνακας επιτυχόντων και τυχόν επιλαχόντων, για το ΑΠΘ, αφού επικυρωθεί από την Επιτροπή Προγράμματος Σπουδών αναρτάται στον πίνακα ανακοινώσεων της Γραμματείας και στην ιστοσελίδα του Τμήματος Πολιτικών Επιστημών. Η προθεσμία εγγραφής και τα δικαιολογητικά που απαιτούνται για την εγγραφή ανακοινώνεται από τη Γραμματεία του Τμήματος μαζί με τα ονόματα των επιτυχόντων/χουσών, οι οποίοι/ες καλούνται να έχουν ολοκληρώσει την εγγραφή τους στο Πρόγραμμα μέχρι τη λήξη της προθεσμίας αυτής. Αν μέχρι τη λήξη της προθεσμίας ο/η εισακτέος/α υποψήφιος/α δεν εγγραφεί στο Πρόγραμμα, θεωρείται ότι δεν δέχεται τη θέση και η θέση προσφέρεται στον/στην πρώτο/τη επιλαχόντα/χούσα, εφόσον υπάρχει.

Άρθρο 5 **Διάρκεια και Όροι Φοίτησης**

1. Η συνολική διάρκεια του προγράμματος σπουδών είναι τέσσερα (4) ακαδημαϊκά εξάμηνα. Κατά το πρώτο και δεύτερο εξάμηνα, τα μαθήματα πραγματοποιούνται στο ΑΠΘ υπό τον διοικητικό έλεγχο και εποπτεία του Τμήματος Πολιτικών Επιστημών του ΑΠΘ. Κατά το τρίτο και τέταρτο εξάμηνα, τα μαθήματα πραγματοποιούνται στο Università degli Studi di Torino υπό τον διοικητικό έλεγχο και εποπτεία του Dipartimento di Culture, Politica e Società. Το τέταρτο εξάμηνο περιλαμβάνει επίσης και την ολοκλήρωση της μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας.
2. Ο ανώτατος επιτρεπόμενος χρόνος ολοκλήρωσης των σπουδών καθορίζεται σε δύο έτη (4 εξάμηνα). Αν μεταπτυχιακός/ή φοιτητής/τρια αποτύχει στην εξέταση μαθήματος ή μαθημάτων, επανεξετάζεται στην αμέσως επόμενη εξεταστική περίοδο. Εφόσον αποτύχει εκ νέου, θεωρείται ότι δεν έχει ολοκληρώσει επιτυχώς το πρόγραμμα και διαγράφεται από το Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ. Στον φοιτητή/τρια που απέτυχε χορηγείται πιστοποιητικό παρακολούθησης που περιλαμβάνει τα μαθήματα στα οποία έχει επιτύχει.
3. Στους μεταπτυχιακούς/κες φοιτητές/τριες μπορεί να χορηγηθεί, κατόπιν υποβολής σχετικής αίτησης, προσωρινή αναστολή σπουδών. Δεδομένης της φύσης του Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ. η αναστολή μπορεί να δοθεί μόνο για δύο (2) συνεχόμενα εξάμηνα ώστε ο αιτών να μπορεί να συνεχίσει τις σπουδές του στον ίδιο κύκλο μαθημάτων με αυτόν που άφησε. Κατά τη διάρκεια της αναστολής, ο μεταπτυχιακός φοιτητής χάνει την ιδιότητα του φοιτητή. Ο χρόνος της αναστολής δεν προσμετράται στην ανώτατη διάρκεια κανονικής φοίτησης. Λόγω της ιδιαιτερότητας του προγράμματος δεν μπορεί να επιτραπεί η μερική φοίτηση για εργαζόμενους φοιτητές/τριες.
4. Φοιτητής, ο οποίος, για οποιοδήποτε λόγο, δεν ολοκληρώνει τις σπουδές του μετά την παρέλευση τριετίας (έξι εξαμήνων) από την ημερομηνία της πρώτης εγγραφής του, διαγράφεται από το Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ. με διαπιστωτική απόφαση της Επιτροπής Προγράμματος Σπουδών.
5. Μεταπτυχιακός/ή φοιτητής/τρια διαγράφεται από το Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ. με απόφαση της Επιτροπής Προγράμματος Σπουδών, για τους ακόλουθους λόγους:
 - α. μη επαρκή πρόοδό του/της η οποία τεκμηριώνεται από τη μη συμμετοχή ή ανεπαρκή συμμετοχή στην εκπαιδευτική διαδικασία, όπως υπέρβαση ορίου απουσιών, μη συμμετοχή σε εξετάσεις ή αποτυχία σε ένα μάθημα,
 - β. πλημμελή εκπλήρωση λοιπών υποχρεώσεων που ορίζονται από τον παρόντα Κανονισμό, ιδίως υπέρβαση του ανώτατου ορίου σπουδών
 - γ. συμπεριφορά που προσβάλλει την ακαδημαϊκή δεοντολογία όπως π.χ. λογοκλοπή, και
 - δ. αίτηση του/ης ίδιου/ας του/της μεταπτυχιακού/κης φοιτητή/τριας.

6. Οι μεταπτυχιακοί/κες φοιτητές/τριες του Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ. και από τα δύο πανεπιστήμια έχουν όλα τα δικαιώματα, τις παροχές και τις διευκολύνσεις που προβλέπονται και για τους φοιτητές του πρώτου κύκλου σπουδών πλην του δικαιώματος παροχής δωρεάν διδακτικών συγγραμμάτων. Το κάθε Τμήμα οφείλει να εξασφαλίζει διευκολύνσεις σε μεταπτυχιακούς/κες φοιτητές/τριες με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Οι διευκολύνσεις (π.χ. τρόπος εξέτασης, πρόσβαση στους χώρους, τα εργαστήρια διδασκαλίας, κ.λ.π.) ορίζονται κατά περίπτωση από την Επιτροπή Προγράμματος Σπουδών μετά από αίτηση του ενδιαφερομένου φοιτητή.

7. Οι μεταπτυχιακοί/ές φοιτητές/τριες που γίνονται δεκτοί στο Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ. υποχρεούνται:

a. Να παρακολουθούν ανελλιπώς τα μαθήματα του προγράμματος σπουδών, υπογράφοντας στο παρουσιολόγιο. Η παρακολούθηση των μαθημάτων και των ασκήσεων είναι υποχρεωτική. Παρεκκλίσεις επιτρέπονται μόνο για σοβαρούς λόγους. Δεν επιτρέπονται πάνω από τρεις (3) απουσίες σε κάθε μάθημα.

b. Να συμμετέχουν στο σύνολο των εκπαιδευτικών και ερευνητικών δραστηριοτήτων

c. Να υποβάλλουν εμπρόθεσμα τις δηλώσεις μαθημάτων κάθε εξάμηνο.

d. Να υποβάλλουν μέσα στις προβλεπόμενες προθεσμίες τις εργασίες που απαιτούνται για κάθε μάθημα.

e. Να προσέρχονται στις εξετάσεις.

f. Να υποβάλλουν στη Γραμματεία, μαζί με την προς αξιολόγηση διπλωματική τους εργασία, υπεύθυνη δήλωση ότι δεν εμπεριέχονται στοιχεία λογοκλοπής.

g. Να καταβάλλουν τα τέλη φοίτησης εντός των ημερομηνιών που ορίζονται.

h. Να έχουν τακτοποιήσει όλες τις οικονομικές τους υποχρεώσεις, καθώς και όποια άλλη υποχρέωση προς το Ίδρυμα, πριν από την ορκωμοσία. Σε αντίθετη περίπτωση, δεν θα έχουν δικαίωμα να ορκιστούν ή/και να παραλάβουν το μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης.

i. Εφόσον έχουν λάβει υποτροφία, να προσφέρουν ανταποδοτικό έργο όπως το προβλέπει η Επιτροπή Προγράμματος Σπουδών (φροντιστηριακά μαθήματα, συμβολή στη βιβλιοθήκη και στην έρευνα και όπου υπάρχει ανάγκη στις υπηρεσίες του Πανεπιστημίου)

j. Να σέβονται και να τηρούν τις αποφάσεις των οργάνων του μεταπτυχιακού καθώς και την ακαδημαϊκή δεοντολογία. Αδυναμία τήρησης των παραπάνω, χωρίς τεκμηριωμένη δικαιολογία, μπορεί να οδηγήσει σε αποτυχία σε μάθημα ή σε αποκλεισμό από το πρόγραμμα.

Άρθρο 6

Πρόγραμμα Σπουδών-Έλεγχος Γνώσεων

1. Το Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ. οργανώνεται από κοινού από το Τμήμα Πολιτικών Επιστημών (ΑΠΘ) και το Τμήμα Πολιτισμών, Πολιτικής και Κοινωνίας (Dipartimento di Culture, Politica e Società) της Σχολής Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου του Τορίνο (Università degli Studi di Torino). Τα δύο πρώτα εξάμηνα λαμβάνουν χώρα στη Θεσσαλονίκη (στο ΑΠΘ) και τα δύο τελευταία στο Τορίνο.

2. Το γνωστικό αντικείμενο του Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ. καλύπτει το ευρύτερο φάσμα των σπουδών της ευρωπαϊκής ενοποίησης και των θεσμών της, καθώς και των σχέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τον υπόλοιπο κόσμο. Επιδιώκει να εφοδιάσει τους απόφοιτούς του με τις γνώσεις και τη μεθοδολογία για την ανάλυση του ευρωπαϊκού φαινομένου από κάθε οπτική ώστε να τους παράσχει ένα ικανό επαγγελματικό πλαίσιο απασχόλησής τους στον τομέα μετά το τέλος των σπουδών τους.

3. Το σύνολο των πιστωτικών μονάδων (ECTS) για τη λήψη του Διπλώματος Μεταπτυχιακών Σπουδών είναι 120, 60 ανά ακαδημαϊκό έτος. Αναλυτικά το πρόγραμμα μαθημάτων έχει ως ακολούθως:

Α' εξάμηνο: Υποχρεωτικά

Κωδικός Μαθήματος	Τίτλος Μαθήματος	ECTS
	Constitutional law of the EU	10
	History and institutions of European integration	10

	Euroscepticism: parties, policies, and people	10
ΣΥΝΟΛΟ ECTS Α΄ΕΞΑΜΗΝΟΥ		30

Β΄ εξάμηνο: Επιλογής δύο υποχρεωτικά (και 2 από τα 4 υποχρεωτικά/επιλογής)

Κωδικός Μαθήματος	Τίτλος Μαθήματος	ECTS
	EU Area of Freedom, security, and justice (Y)	10
	EU governance and policies (Y)	10
	Politics and Government in Southern Europe. A Comparative Analysis (Y/E)	5
	Political Systems in the Balkans (Y/E)	5
	Fundamental Rights in Europe (Y/E)	5
	EU-Africa relations (Y/E)	5
ΣΥΝΟΛΟ ECTS Β΄ΕΞΑΜΗΝΟΥ		30

Γ΄ εξάμηνο: Τρία υποχρεωτικά μαθήματα και ένα μάθημα ξένης γλώσσας (επιλογή μίας από τις τρεις)

Κωδικός Μαθήματος	Τίτλος Μαθήματος	ECTS
	The economics of European integration	9
	The international role of the European Union	9
	Region Europe	6
	<u>Ξένη γλώσσα (επιλογή μίας)</u> Αραβική γλώσσα (basic ή advanced) - Chinese for Economics and International Relations (basic, intermediate, ή advanced) Stratégies Discursives en Français Contemporain	6
ΣΥΝΟΛΟ ECTS Γ΄ΕΞΑΜΗΝΟΥ		30

Δ΄ εξάμηνο: Υποχρεωτικά

Κωδικός Μαθήματος	Τίτλος μαθήματος	ECTS
-------------------	------------------	------

	<u>Ξένη γλώσσα (επιλογή μίας εφόσον δεν έχει γίνει η επιλογή στο προηγούμενο εξάμηνο)</u> Αραβική γλώσσα (basic ή advanced) - Κινεζική γλώσσα (basic, intermediate, ή advanced) Stratégies Discursives en Français Contemporain	3
	Global Political Economy: Regions and Network	9
	Comparative European Societies	9
	Εκπόνηση Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας	9
ΣΥΝΟΛΟ ECTS Δ' ΕΞΑΜΗΝΟΥ		30

4. **Στο Α' εξάμηνο** οι φοιτητές/τριες αποκτούν τις βασικές γνώσεις για τις ευρωπαϊκές σπουδές μέσω τριών υποχρεωτικών μαθημάτων: των συνταγματικών θεμελίων της ΕΕ, της ιστορίας και των θεσμών της καθώς και των προγραμματικών θέσεων των κομμάτων και στάσεων των ευρωπαίων πολιτών αναφορικά με το ευρωπαϊκό εγχείρημα. Τα τρία αυτά μαθήματα, παρέχουν στους φοιτητές/τριες το βασικό υπόβαθρο και το κατάλληλο επιστημολογικό επίπεδο γνώσεων ώστε να προχωρήσουν στα επόμενα εξάμηνα. Ειδικότερα τα δύο πρώτα θα προσφέρουν στους φοιτητές/τριες βασικά εφόδια σε ιστορικό και θεσμικό επίπεδο για την ΕΕ, ενώ στο τρίτο θα εξοικειωθούν και με έναν περισσότερο εμπειρικό προσανατολισμό αναφορικά και με τις διαστάσεις του ευρωσκεπτικισμού.

5. **Στο Β' εξάμηνο** οι φοιτητές/τριες διδάσκονται δύο υποχρεωτικά μαθήματα και δύο μαθήματα επιλογής. Τα υποχρεωτικά μαθήματα τους προσφέρουν την εμπέδωση σε σημαντικές και διαφορετικές πτυχές των ευρωπαϊκών πολιτικών (την λογική της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης και τις πολιτικές της και τις συνέπειες σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο της διαμόρφωσης ενός χώρου ασφάλειας ελευθερίας). Τα μαθήματα επιλογής προσφέρουν τη δυνατότητα εμβάθυνσης στον ρόλο της ευρωπαϊκής ενοποίησης σε ειδικότερους τομείς, γεωγραφικούς (Νότια Ευρώπη, Βαλκάνια ή Αφρική) ή θεματικούς (τα θεμελιώδη δικαιώματα) διευκολύνοντας τους φοιτητές/τριες στο να κατευθύνουν την έρευνά τους εκεί που τους ενδιαφέρει περισσότερο.

6. **Στο Γ' εξάμηνο** που θα πραγματοποιηθεί στο Τορίνο, οι φοιτητές/τριες εμβαθύνουν στην οικονομική διάσταση της ευρωπαϊκής ενοποίησης καθώς και στον της ΕΕ στο παγκόσμιο πλαίσιο. Επιπλέον έχουν τη δυνατότητα να διαλέξουν, ανάλογα με το ενδιαφέρον τους, μία ξένη γλώσσα (αραβικά, κινεζικά ή γαλλικά). Ταυτόχρονα ξεκινούν την προετοιμασία της διπλωματικής εργασίας.

7. **Το Δ' εξάμηνο** που θα πραγματοποιηθεί στο Τορίνο, περιλαμβάνει ένα κατ' επιλογή μάθημα ξένης γλώσσας (όπως και στο Γ' εξάμηνο, αν το μάθημα δεν παρασχεθεί στο εξάμηνο αυτό), δύο υποχρεωτικά μαθήματα που εξετάζουν συγκριτικά την λειτουργία των ευρωπαϊκών κοινωνιών και τον τρόπο λειτουργίας της παγκόσμιας οικονομίας. Παράλληλα, το εξάμηνο περιλαμβάνει την ολοκλήρωση και υποστήριξη της διπλωματικής εργασίας. Η διπλωματική εργασία συντάσσεται στη γλώσσα διδασκαλίας του προγράμματος.

8. **Γλώσσα διδασκαλίας** του Προγράμματος ορίζεται η αγγλική.

9. **Τα μαθήματα και οι εξεταστικές περίοδοι** ξεκινούν και λήγουν με βάση το ακαδημαϊκό ημερολόγιο του κάθε ιδρύματος. Σε περίπτωση αναβολής μαθήματος η αναπλήρωσή του γίνεται μέσα σε εύλογο διάστημα, γεγονός που ανακοινώνεται μέσω της ιστοσελίδας του Κ.Ε.Δ.Π.Μ.Σ. και με κάθε άλλο πρόσφορο μέσο.

10. Ο τρόπος εξέτασης και βαθμολόγησης για κάθε μάθημα προτείνεται από τον διδάσκοντα και εγκρίνεται από την Επιτροπή Προγράμματος Σπουδών.

11. Ο έλεγχος στα επιμέρους μαθήματα γίνεται με γραπτές ή προφορικές εξετάσεις, εκπόνηση εργασιών ή συνδυασμό των ανωτέρω.

12. **Η βαθμολογική κλίμακα** για την αξιολόγηση της επίδοσης των μεταπτυχιακών φοιτητών για το ΑΠΘ ορίζεται από μηδέν (0) έως δέκα (10), ως εξής:

- Άριστα (8,5 έως 10)
- Λίαν Καλώς (6,5 έως 8,5 μη συμπεριλαμβανομένου)
- Καλώς (6 έως 6,5 μη συμπεριλαμβανομένου).

Προβιβάσιμος βαθμός είναι το έξι (6) και οι μεγαλύτεροί του. Επιτρέπονται οι μισοί βαθμοί. Το πρωτόκολλο συνεργασίας με το Università degli Studi di Torino, Dipartimento di Culture, Politica e Società ορίζει την αντιστοίχιση της βαθμολογικής κλίμακας μεταξύ των δύο τμημάτων.

13. Για την εκπόνηση Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας, η Επιτροπή Προγράμματος Σπουδών ύστερα από αίτηση του υποψηφίου, στην οποία αναγράφεται ο προτεινόμενος τίτλος της μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας, ο προτεινόμενος επιβλέπων και επισυνάπτεται περίληψη της προτεινόμενης εργασίας, ορίζει τον/την επιβλέποντα/ουσα αυτής και συγκροτεί Τριμελή Εξεταστική Επιτροπή για την έγκριση της εργασίας, ένα μέλος της οποίας είναι ο επιβλέπων/πουσα. Τα μέλη της Τριμελούς Εξεταστικής Επιτροπής πρέπει να έχουν την ίδια ή συναφή επιστημονική ειδικότητα με το γνωστικό αντικείμενο του Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ.

14. Η Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία πρέπει να έχει έκταση περίπου 15.000 λέξεων, μαζί με τυχόν υποσημειώσεις ή σημειώσεις τέλους, μη συναθροιζόμενης της σελίδας – εξωφύλλου (cover page) και βιβλιογραφικής λίστας στο τέλος, και να είναι γραμμένη στην αγγλική γλώσσα. Η Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία υποστηρίζεται ενώπιον της Τριμελούς Εξεταστικής Επιτροπής σε ημερομηνία και τόπο που ορίζεται από την Επιτροπή Προγράμματος Σπουδών σύμφωνα με το ακαδημαϊκό ημερολόγιο των εμπλεκόμενων πανεπιστημίων, είτε με φυσική παρουσία εκ του σύνεγγυς είτε διαδικτυακά. Κατόπιν της έγκρισής της από την Επιτροπή, αναρτάται υποχρεωτικά στο διαδικτυακό τόπο του οικείου Τμήματος.

15. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, αν υφίσταται αντικειμενική αδυναμία ή σπουδαίος λόγος, είναι δυνατή η αντικατάσταση του επιβλέποντα/ουσας ή μέλους της Τριμελούς Εξεταστικής Επιτροπής μετά από αίτησή του/της και με απόφαση της Επιτροπής Προγράμματος Σπουδών.

16. Η μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία υποβάλλεται στη βιβλιοθήκη του κάθε τμήματος σε ηλεκτρονική μορφή και με όποιο τρόπο ορίζει το κάθε Τμήμα. Το αρχείο της διπλωματικής θα πρέπει να είναι σε συμβατική γραμματοσειρά, πλήρη στοίχιση, διάστιχο 1,5, αρίθμηση στο κάτω μέρος της σελίδας, περιθώρια 2,5 cm από όλες τις πλευρές της σελίδας. Στην ιστοσελίδα του μεταπτυχιακού θα παρέχεται υπόδειγμα εξωφύλλου της διπλωματικής.

17. Ο βαθμός του Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ. προκύπτει από τον σταθμικό μέσο όρο όλων των μαθημάτων του μεταπτυχιακού και της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας (η στάθμιση γίνεται από τις πιστωτικές μονάδες των μαθημάτων και της ΜΔΕ) και υπολογίζεται, με ακρίβεια δεύτερου δεκαδικού ψηφίου, με τον ακόλουθο τρόπο: ο βαθμός κάθε μαθήματος και της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας πολλαπλασιάζεται με τον αντίστοιχο αριθμό πιστωτικών μονάδων (ECTS) και το άθροισμα των γινομένων διαιρείται με τον ελάχιστο αριθμό πιστωτικών μονάδων που απαιτούνται για τη λήψη του Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ.

Άρθρο 7

Υποτροφίες και απαλλαγή από τα τέλη φοίτησης

1. Είναι δυνατόν με απόφαση της Επιτροπής Προγράμματος Σπουδών ανάλογα με τα έσοδα του Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ. να χορηγούνται υποτροφίες σε μεταπτυχιακούς/κές φοιτητές/τριες που εισάγονται στο Πρόγραμμα μέσω του ΑΠΘ. Οι υποτροφίες παρέχονται με βάση ακαδημαϊκά, αντικειμενικά κριτήρια (όπως την ακαδημαϊκή επίδοση βάσει μέσου όρου βαθμολογίας προηγούμενου εξαμήνου) ή την προσφορά υπηρεσιών και πρέπει να εγγράφονται στον εγκεκριμένο προϋπολογισμό του Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ.. Οι όροι χορήγησης, οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των υποτρόφων καθορίζονται με απόφαση της Επιτροπής Προγράμματος Σπουδών.

2. Απαλλάσσονται από τα τέλη φοίτησης, οι μεταπτυχιακοί/ές φοιτητές/τριες που πληρούν τα κριτήρια που αναφέρονται στο άρθρο 86 του ν. 4957/2022 όπως ισχύει. Οι απαλλασσόμενοι/ες φοιτητές/τριες δεν θα πρέπει να ξεπερνούν το ποσοστό του τριάντα τοις εκατό (30%) του συνολικού αριθμού των φοιτητών/τριών που εισάγονται στο Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ. Η αίτηση απαλλαγής από τα τέλη φοίτησης υποβάλλεται από τον/την ενδιαφερόμενο/η στη Γραμματεία του Τμήματος ύστερα από την ολοκλήρωση της διαδικασίας επιλογής των φοιτητών/τριών στο Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ. Σε καμία περίπτωση η οικονομική αδυναμία δεν αποτελεί λόγο μη επιλογής στο Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ.

Άρθρο 8

Διδακτικό Προσωπικό

1. Τη διδασκαλία των μαθημάτων στο Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ., μπορούν να αναλαμβάνουν, σε ό τι αφορά τα μαθήματα που παρέχονται στο ΑΠΘ:
 - a) Μέλη Δ.Ε.Π. του Τμήματος ή άλλων Τμημάτων ή Σχολών του ΑΠΘ και του συνεργαζόμενου Τμήματος καθώς και ομότιμοι/ες καθηγητές/τριες ή αφυπηρητήσαντα μέλη Δ.Ε.Π. του Τμήματος ή άλλων Τμημάτων του ΑΠΘ ή άλλου ΑΕΙ
 - b) Μέλη της κατηγορίας Ε.Ε.Π., Ε.ΔΙ.Π. και Ε.Τ.Ε.Π. του Τμήματος ή άλλων Τμημάτων ή Σχολών του ΑΠΘ, εφόσον είναι κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος,
 - c) Συνεργαζόμενοι καθηγητές/τριες, εφόσον είναι κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος,
 - d) εντεταλμένοι διδάσκοντες, εφόσον είναι κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος
 - e) επισκέπτες καθηγητές/τριες ή επισκέπτες ερευνητές/τριες
 - f) επιστήμονες αναγνωρισμένου κύρους, οι οποίοι διαθέτουν εξειδικευμένες γνώσεις ή εμπειρία στο γνωστικό αντικείμενο του Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ. ακόμα και αν δεν είναι κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος
2. Η ανάθεση του διδακτικού έργου του Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ. πραγματοποιείται με απόφαση της Επιτροπής Προγράμματος Σπουδών.
3. Δικαίωμα επίβλεψης διπλωματικής εργασίας έχουν οι διδάσκοντες/ουσες στο Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ. εφόσον διαθέτουν διδακτορικό τίτλο καθώς και άλλα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος ή του ΑΠΘ με συναφές με το θέμα της διπλωματικής γνωστικό αντικείμενο.
4. Στις υποχρεώσεις των διδασκόντων περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων η περιγραφή του μαθήματος ή των διαλέξεων, η παράθεση σχετικής βιβλιογραφίας, ο τρόπος εξέτασης του μαθήματος, η επικοινωνία με τους/τις μεταπτυχιακούς/κές φοιτητές/τριες.
5. Η διδασκαλία στο Δ.Π.Μ.Σ. γίνεται σύμφωνα με το ωρολόγιο πρόγραμμα μαθημάτων που καταρτίζεται με ευθύνη του/της Διευθυντή/ντριας του Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ.
6. Με ευθύνη της Γραμματείας του Τμήματος Πολιτικών Επιστημών του ΑΠΘ το πρόγραμμα μαθημάτων δημοσιοποιείται και με ανάρτηση στην ιστοσελίδα του Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ. Η κατανομή του διδακτικού έργου στα εξάμηνα γίνεται έτσι ώστε να είναι γνωστά εκ των προτέρων τα χρονικά πλαίσια για τη διδασκαλία των μαθημάτων (διαλέξεων, παραδόσεων, σεμιναρίων), για τις πρακτικές ασκήσεις ή για την ερευνητική απασχόληση καθώς και για την εκπόνηση της μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας.
7. Στη Γραμματεία του Τμήματος τηρείται αρχείο με την ατομική μερίδα για κάθε μεταπτυχιακό/ή φοιτητή/τρια, όπου καταγράφονται τα μαθήματα που παρακολουθεί και οι βαθμολογίες του/της, καθώς και κάθε άλλο στοιχείο σχετικό με την πορεία των σπουδών του/της.
8. Στην αρχή του πρώτου έτους σπουδών, ορίζεται για κάθε φοιτητή/τρια ένα μόνιμο μέλος του Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού (Δ.Ε.Π.) του Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ. ως επιβλέπων/πουσα και ακαδημαϊκός/ή σύμβουλος. Ο ρόλος του/της είναι να παρακολουθεί την εξέλιξη των σπουδών των φοιτητών/τριών, να ενημερώνεται από τους/τις διδάσκοντες/ουσες για τυχόν συνεχείς απουσίες των φοιτητών/τριών που είναι στην ευθύνη τους, καθώς και η σχετική ενημέρωσή τους (μέσω της Γραμματείας) ότι τέτοια απουσία μπορεί να επιφέρει την αποτυχία στο μάθημα. Οι φοιτητές/τριες οφείλουν να έρχονται σε επαφή με την/τον επιβλέποντα/πουσα ακαδημαϊκό/ή σύμβουλό τους για οποιοδήποτε πρόβλημα το οποίο μπορεί να επηρεάσει την ομαλή πορεία των σπουδών τους.

Άρθρο 9

Έσοδα Προγραμμάτων-Διαδικασία Οικονομικής Διαχείρισης

1. Τα έσοδα του Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ. προέρχονται, σε ό,τι αφορά τις δραστηριότητες που αφορούν στο ΑΠΘ, από:
 - α) τέλη φοίτησης,
 - β) δωρεές, χορηγίες και πάσης φύσεως οικονομικές ενισχύσεις,
 - γ) κληροδοτήματα,
 - δ) πόρους από ερευνητικά έργα ή προγράμματα, ιδίως της Ευρωπαϊκής Ένωσης
 - ε) ιδίους πόρους του ΑΠΘ
 - στ) τον κρατικό προϋπολογισμό ή το πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων.
 - ζ) κάθε άλλη νόμιμη αιτία.

2. Τα τέλη φοίτησης που επιβάλλονται στους φοιτητές/τριες που εγγράφονται στο Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ. μέσω του ΑΠΘ αποφασίζονται από τη Επιτροπή Προγράμματος Σπουδών κάθε έτος. Για τα πρώτα δύο έτη λειτουργίας του προγράμματος, τα δίδακτρα ανέρχονται σε 1500 ευρώ ανά εξάμηνο και οφείλονται για τα δύο εξάμηνα σπουδών στο ΑΠΘ. Δεν απαιτούνται δίδακτρα για τα δύο εξάμηνα που πραγματοποιούνται στο Τορίνο, ωστόσο οι φοιτητές/τριες υποχρεούνται να καταβάλλουν τυχόν τέλη, όπως τέλη εγγραφής που απαιτεί η ιταλική νομοθεσία. Φοιτητές/τριες που εγγράφονται στο Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ. μέσω του Università degli studi di Torino δεν καταβάλλουν τα ως άνω δίδακτρα στο ΑΠΘ, αλλά μόνο τυχόν τέλη ή άλλο κόστος συμμετοχής που προβλέπεται από το συνεργαζόμενο πανεπιστήμιο. Η διαχείριση των εσόδων του Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ. ως προς τα έσοδα και τις δαπάνες που αφορούν το Α.Π.Θ πραγματοποιείται από τον Ε.Λ.Κ.Ε. που παρακρατεί το κατά νόμον ποσοστό επί των τελών.

3. Τα τέλη καταβάλλονται από την 1^η έως τη 15^η Οκτωβρίου για το χειμερινό εξάμηνο και από την 1^η έως την 15^η Μαρτίου για το εαρινό. Οι φοιτητές/τριες που δεν περατώνουν τις σπουδές τους στον προβλεπόμενο από τον παρόντα Κανονισμό χρόνο (τέσσερα εξάμηνα), καταβάλλουν για κάθε επιπλέον εξάμηνο που παρατείνουν τις σπουδές το ποσό των €250. Επιστροφή διδάκτρων ανά εξάμηνο επιτρέπεται μόνο σε περίπτωση που υπάρχει εξαιρετικά σοβαρός λόγος για διακοπή κατ' αίτηση του φοιτητή/τριας και εφόσον ο φοιτητής/τρια αιτιολογήσει επαρκώς τους λόγους διακοπής του εγγράφως προς την Επιτροπή Προγράμματος Σπουδών το αργότερο εντός 25 ημερών από την έναρξη των μαθημάτων.

4. Το Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ. δημοσιεύει **ετησίως**, με ανάρτηση στην ιστοσελίδα του, απολογισμό εσόδων-εξόδων, με αναγραφή της κατανομής των δαπανών ανά κατηγορία και ιδίως των αμοιβών των διδασκόντων στα Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ. και του αριθμού των διδασκόντων που τις εισέπραξαν.

Άρθρο 10

Διοικητική Υποστήριξη - Υλικοτεχνική Υποδομή

1. Η διοικητική και τεχνική υποστήριξη που παρέχεται στο Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ. γίνεται από το Τμήμα Πολιτικών Επιστημών ή από προσωπικό που προσλαμβάνεται για το σκοπό αυτό και εντάσσεται στη γραμματεία του Τμήματος Πολιτικών Επιστημών.
2. Οι αίθουσες διδασκαλίας του Τμήματος Πολιτικών Επιστημών επαρκούν απολύτως, για την κάλυψη των διδακτικών αναγκών των μαθημάτων του Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ. καθώς επίσης και για τις ανάγκες υποστήριξης των υποχρεώσεων των φοιτητών/τριών έναντι των μαθημάτων τους (εκπόνηση εργασιών, έρευνας κ.λ.π). Ταυτόχρονα, το Τμήμα διαθέτει τον απαραίτητο εξοπλισμό σε Η/Υ και μέσα διδασκαλίας για την απρόσκοπτη λειτουργία του Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ..

Άρθρο 11

Τελετουργικό Αποφοίτησης

1. Το τελετουργικό αποφοίτησης ορίζεται με απόφαση της Επιτροπής Προγράμματος Σπουδών.

Άρθρο 12

Τύπος Απονεμόμενου Διπλώματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (Δ.Μ.Σ.)

1. Το Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ. παρέχει δύο χωριστούς τίτλους: ένα Δίπλωμα Μεταπτυχιακών Σπουδών "International Studies: Specialization in European Studies" που απονέμεται από το Τμήμα Πολιτικών Σπουδών του ΑΠΘ και ένα Δίπλωμα Μεταπτυχιακών Σπουδών "Scienze Internazionali (LM-52) Profilo Studi Europei" που απονέμεται από το Dipartimento di Culture, Politica e Società του Università degli Studi di Torino. Το Δίπλωμα είναι δημόσιο έγγραφο.
2. Το Δίπλωμα Μεταπτυχιακών Σπουδών που απονέμεται από το ΑΠΘ εκδίδεται από τη Γραμματεία του Τμήματος Πολιτικών Επιστημών. Στο Δίπλωμα αναγράφονται ο τίτλος του Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ., τα Τμήματα που μετέχουν σε αυτό, το έμβλημα του Α.Π.Θ., τα στοιχεία του μεταπτυχιακού/κης φοιτητή/τριας και ο χαρακτηρισμός αξιολόγησης (Καλώς, Λίαν Καλώς, Άριστα), η χρονολογία περάτωσης των σπουδών και έκδοσης του διπλώματος και ο αριθμός πρωτοκόλλου αποφοίτησης.
3. Στον απόφοιτο του Διπλώματος Μεταπτυχιακών Σπουδών μπορεί να χορηγείται, πριν την απονομή, βεβαίωση επιτυχούς παρακολούθησης και περάτωσης του Προγράμματος.

4. Επιπλέον του Διπλώματος Μεταπτυχιακών Σπουδών χορηγείται το κατά νόμο Παράρτημα Διπλώματος το οποίο είναι ένα επεξηγηματικό έγγραφο που παρέχει πληροφορίες σχετικά με την φύση, το επίπεδο, το γενικότερο πλαίσιο εκπαίδευσης, το περιεχόμενο και το καθεστώς των σπουδών, οι οποίες ολοκληρώθηκαν με επιτυχία και δεν υποκαθιστά τον επίσημο τίτλο σπουδών ή την αναλυτική βαθμολογία μαθημάτων που χορηγούν τα Ιδρύματα.

Άρθρο 13 Λογοκλοπή

1. Καταθέτοντας οποιαδήποτε μεταπτυχιακή εργασία, ο μεταπτυχιακός/κη φοιτητής/τρια υποχρεούται να αναφέρει αν χρησιμοποίησε το έργο και τις απόψεις άλλων.
2. Η λογοκλοπή και ιδεοκλοπή θεωρείται σοβαρό ακαδημαϊκό παράπτωμα. Λογοκλοπή θεωρείται η αντιγραφή εργασίας κάποιου/ας άλλου/ης, καθώς και η χρησιμοποίηση εργασίας άλλου/ης - δημοσιευμένης ή μη- χωρίς τη δέουσα αναφορά. Η παράθεση οποιουδήποτε υλικού τεκμηρίωσης, ακόμη και από μελέτες του/της ιδίου/ας του/της υποψηφίου/ας, χωρίς σχετική αναφορά, μπορεί να στοιχειοθετήσει απόφαση της Επιτροπής Προγράμματος Σπουδών για διαγραφή του/της. Προς αυτή την κατεύθυνση όλες οι διπλωματικές εργασίες καθώς και οι εργασίες εξαμηνιαίων μαθημάτων υποβάλλονται προς έλεγχο στο σύστημα turnitin ή ανάλογό του.
3. Στις παραπάνω περιπτώσεις -και μετά από αιτιολογημένη εισήγηση του/της επιβλέποντος/σας καθηγητή/τριας- η Επιτροπή Προγράμματος Σπουδών μπορεί να αποφασίσει τη διαγραφή του/της.
4. Οποιοδήποτε παράπτωμα ή παράβαση ακαδημαϊκής δεοντολογίας παραπέμπεται στη Επιτροπή Προγράμματος Σπουδών του Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ. για κρίση. Ως παραβάσεις θεωρούνται και τα παραπτώματα της αντιγραφής ή της λογοκλοπής και γενικότερα κάθε παράβαση των διατάξεων περί πνευματικής ιδιοκτησίας από μεταπτυχιακό/κη φοιτητή/τρια κατά τη συγγραφή εργασιών στο πλαίσιο των μαθημάτων ή την εκπόνηση μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας.

Άρθρο 14 Τελικές και μεταβατικές ρυθμίσεις

1. Ο παρών κανονισμός τίθεται σε ισχύ από τη δημοσίευσή του στο Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως στην Ελλάδα. Το Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ. ξεκινά την λειτουργία του μετά την ολοκλήρωση των κατά νόμο απαιτούμενων διαδικασιών στα δύο κράτη (Ελλάδα και Ιταλία).
2. Όπως αναφέρεται στο άρθρο 1, η διάρκεια του Κ.Ξ.Δ.Π.Μ.Σ. είναι πενταετής. Μετά το ακαδημαϊκό έτος 2028-29 θα συνεχίσει τη λειτουργία του έως την ολοκλήρωση των σπουδών των ήδη φοιτούντων κατά το τέλος του ως άνω ακαδημαϊκού έτους. Τα δύο μέρη μπορούν να αποφασίσουν τη συνέχιση της συνεργασίας τους. Τούτο απαιτεί την έκδοση νέου Φ.Ε.Κ. επανίδρυσης. Σε αυτή την περίπτωση, τα δύο μέρη μπορούν εφόσον το επιθυμούν να διατηρήσουν το ίδιο ειδικό πρωτόκολλο συνεργασίας ή να το αναθεωρήσουν.
3. Οποιοδήποτε θέμα προκύψει στο μέλλον που δεν καλύπτεται από την σχετική νομοθεσία ή τον παρόντα Κανονισμό Μεταπτυχιακών Σπουδών, θα αντιμετωπιστεί με αποφάσεις της Επιτροπής Προγράμματος Σπουδών και των Συγκλήτων των δύο ιδρυμάτων με τροποποίηση του Κανονισμού και δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.